

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง “บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่” ผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติดังนี้ต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า ๒ กลุ่ม
SS	แทน	ผลรวมของกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลรวมกำลังสองของคะแนน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
Sig	แทน	ค่าที่น้อยที่สุดของระดับความมีนัยสำคัญทางข้อมูล
*	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๒ ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล โดยแบ่งเป็น ๕ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่จำนวน จำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางโลก และตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการ

ตอนที่ ๔ ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางโลก และตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการ ต่างกัน

ตอนที่ ๕ ผลการรวบรวมการสัมภาษณ์แนวทางส่งเสริมบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์สถานภาพทั่วไป ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่

ตารางที่ ๔.๑ สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่	สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
๑	อายุ		
	๒๕ - ๔๔ ปี	๓๑	๓๕.๒๓
	๒๕ - ๖๔ ปี	๓๘	๔๓.๑๘
	๖๕ ปีขึ้นไป	๑๙	๒๑.๕๙
	รวม	๘๘	๑๐๐.๐
๒	พรรษา		
	๕ - ๙ พรรษา	๓๖	๔๐.๙๑
	๑๐ - ๑๔ พรรษา	๑๐	๑๑.๓๖
	๑๕ พรรษาขึ้นไป	๔๒	๔๗.๗๓
	รวม	๘๘	๑๐๐.๐
๓	วุฒิการศึกษาทางธรรม		
	นักธรรมชั้นตรี	๑๙	๒๑.๕๙
	นักธรรมชั้นโท	๑๒	๑๓.๖๔
	นักธรรมชั้นเอก	๕๗	๖๔.๗๗
	รวม	๘๘	๑๐๐.๐
๔	วุฒิการศึกษาทางโลก		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	๒๔	๒๗.๒๗
	ปริญญาตรี	๓๔	๓๘.๖๔
	สูงกว่าปริญญาตรี	๓๐	๓๔.๐๙
	รวม	๘๘	๑๐๐.๐
๕	ตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการ		
	เจ้าคณะจังหวัด,เจ้าคณะอำเภอ,เจ้าคณะตำบล	๒๒	๒๕.๐๐
	เจ้าอาวาส	๔๘	๕๔.๕๕
	รองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส	๑๘	๒๐.๔๕
	รวม	๘๘	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า เมื่อจำแนกตามอายุ พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ มีอายุ ๔๕ - ๖๔ ปี จำนวน ๓๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๑๘ รองลงมา มีอายุระหว่าง ๒๕ - ๔๔ ปี จำนวน ๓๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒๓ และอายุระหว่าง ๖๕ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๙ รูป คิดเป็น ร้อยละ ๒๑.๕๙

เมื่อจำแนกตามพรรษา พบว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ ๑๕ พรรษาขึ้นไป จำนวน ๔๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๗๓ รองลงมา คือ มี พรรษา ๕ - ๑๔ พรรษา จำนวน ๓๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๙๑ และมีพรรษา ๑๐ - ๑๔ พรรษา จำนวน ๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๓๖

เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม พบว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ มีวุฒินักธรรม ชั้นเอก จำนวน ๕๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๗ รองลงมาคือ มีวุฒินักธรรมชั้นตรีจำนวน ๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๕๙ และมีวุฒินักธรรมชั้นโท จำนวน ๑๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๖๔

เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก พบว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่ มีวุฒิปริญญาตรี จำนวน ๓๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๔ รองลงมาคือ มีวุฒิสองวุฒิปริญญาตรี จำนวน ๓๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐๙ และมีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๔ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๒๗

เมื่อจำแนกตามตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการ พบว่า พระสังฆาธิการส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส จำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๕๕ รองลงมา คือ มีตำแหน่งเป็นเจ้าคณะจังหวัด,เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล จำนวน ๒๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐๐ และมีตำแหน่งเป็นรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส จำนวน ๑๘ รูป คิดเป็น ร้อยละ ๒๐.๔๕

ตอนที่ ๒ บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ โดยรวม

ข้อที่	บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษา ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่	ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการ		
		$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑	ด้านหลักสูตรการสอน	๓.๘๔	๐.๘๐	มาก
๒	ด้านการจัดการเรียนการสอน	๓.๗๕	๐.๘๔	มาก
๓	ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน	๓.๖๗	๐.๘๔	มาก
๔	ด้านการวัดผลและผลประเมินผล	๓.๘๗	๐.๘๔	มาก
	รวม	๓.๗๘	๐.๗๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลและผลประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.87$) รองลงมาอีก คือ ด้านหลักสูตรการสอน ($\bar{X}=3.84$) รองลงมาอีกคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.75$) ส่วนการใช้สื่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.67$)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการจัดการศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ด้านหลักสูตรการสอน

ข้อ ที่	ด้านหลักสูตรการสอน	ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการ		
		$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑	มีความรู้ด้านโครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษา	๓.๙๕	๐.๘๗	มาก
๒	มีความเข้าใจในจุดประสงค์ของหลักสูตรธรรมศึกษา	๓.๙๑	๐.๘๙	มาก
๓	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์หลักสูตรก่อนนำไปสอน	๓.๗๖	๐.๙๖	มาก
๔	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการกำหนดเนื้อหาหลักสูตรให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	๓.๘๒	๑.๐๐	มาก
๕	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย	๓.๗๕	๑.๐๓	มาก
	รวม	๓.๘๔	๐.๘๐	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า บทบาทการจัดการศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ด้านหลักสูตรการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อความรู้ด้านโครงสร้างหลักสูตรธรรมศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.95$) รองลงมา คือ ข้อความเข้าใจในจุดประสงค์ของหลักสูตรธรรมศึกษา ($\bar{X}=3.91$) ส่วนข้อการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดทำหลักสูตรการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.75$)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษา
ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ด้านการจัดการเรียนการสอน

ข้อที่	ด้านการจัดการเรียนการสอน	ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการ		
		$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการประชุมวางแผนการจัดการเรียนการสอน	๓.๖๐	๑.๐๓	มาก
๒	มีการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนธรรมศึกษาในเขตปกครองของตน	๓.๘๑	๐.๙๙	มาก
๓	ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา	๓.๗๗	๐.๙๔	มาก
๔	มีการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา	๓.๘๑	๐.๙๘	มาก
๕	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ	๓.๗๗	๐.๙๔	มาก
	รวม	๓.๗๕	๐.๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนการสอนธรรมศึกษาในเขตปกครองของตน และข้อการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X}=3.81$) รองลงมาคือ ข้อส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา และข้อการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=3.77$) ส่วนข้อการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการประชุมวางแผนการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.60$)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษา
ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ด้านสื่อการเรียนการสอน

ข้อที่	ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการ		
		$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดทำสื่อในการจัดการเรียนการสอนธรรมชาติศึกษา	๓.๕๙	๐.๙๕	มาก
๒	มีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน	๓.๗๒	๐.๙๖	มาก
๓	มีการสนับสนุนและการส่งเสริมในการจัดหาสื่อเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการ	๓.๗๒	๑.๐๑	มาก
๔	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีสื่อการสอนที่มีความหลากหลาย	๓.๖๖	๐.๙๑	มาก
๕	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีสื่อการสอนอยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานตลอดเวลา	๓.๗๙	๑.๐๐	มาก
	รวม	๓.๖๗	๐.๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า บทบาทการจัดการศึกษาธรรมชาติศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ด้านสื่อการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีสื่อการสอนอยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานตลอดเวลา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.79$) รองลงมาคือ ข้อการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาสื่อเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการมีการสนับสนุนมีการส่งเสริมในการจัดหาสื่อเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}=3.72$) ส่วนข้อการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดทำสื่อในการจัดการเรียนการสอนธรรมชาติศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.59$)

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษา
ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ด้านการวัดผลและประเมินผล

ข้อที่	ด้านการวัดผลและประเมินผล	ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการ		
		$\bar{X}$	SD	ระดับ
๑	มีส่วนร่วมในการในการจัดการสอบธรรมศึกษาสนามหลวง	๔.๐๘	๐.๙๖	มาก
๒	มีความเข้าใจเกณฑ์ในการวัดผลของธรรมศึกษา สนามหลวง	๔.๐๓	๐.๙๕	มาก
๓	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการการวัดผลความรู้ของผู้เรียนก่อนเรียน	๓.๗๒	๑.๐๔	มาก
๔	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการวัดผลการเรียนรู้ก่อนเข้าสอบวัดผลสนามหลวง	๓.๗๗	๐.๙๖	มาก
๕	มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการประเมินการสอนอาจารย์ผู้สอนธรรมศึกษาและนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา	๓.๗๔	๐.๙๘	มาก
	รวม	๓.๘๗	๐.๘๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.87$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อมีส่วนร่วมในการในการจัดการสอบธรรมศึกษาสนามหลวง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.08$) รองลงมา ข้อมีความเข้าใจเกณฑ์ในการวัดผลของธรรมศึกษาสนามหลวง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}=4.03$) ส่วนข้อมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการการวัดผลความรู้ของผู้เรียนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.72$)

ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษา
ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่จำนวน ๕ ด้าน จำแนกตามอายุ พรรษา
วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางโลก ตำแหน่งในการทำงาน
พระสังฆาธิการ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษา
ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ จำแนกตามอายุ

บทบาทการจัด การศึกษาธรรมศึกษา ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่	ระดับบทบาท								
	๒๕ - ๔๔ ปี			๔๕ - ๖๔ ปี			๖๕ ปีขึ้นไป		
	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล
๑. ด้านหลักสูตรการ สอน	๔.๐๘	๐.๗๗	มาก	๓.๙๒	๐.๗๒	มาก	๓.๒๗	๐.๗๘	ปาน กลาง
๒. ด้านการจัดการ เรียนการสอน	๓.๙๕	๐.๙๘	มาก	๓.๗๙	๐.๗๑	มาก	๓.๓๔	๐.๗๒	ปาน กลาง
๓. ด้านสื่อการเรียน การสอน	๓.๙๙	๐.๙๑	มาก	๓.๖๘	๐.๗๗	มาก	๓.๑๖	๐.๕๙	ปาน กลาง
๔. ด้านการวัดผลและ ประเมินผล	๔.๑๗	๐.๘๗	มาก	๓.๙๑	๐.๖๙	มาก	๓.๒๙	๐.๘๔	ปาน กลาง
รวม	๔.๐๕	๐.๘ ๕	มาก	๓.๘ ๓	๐.๖๗	มาก	๓.๒๗	๐.๖๗	ปาน กลาง

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ
จังหวัดกระบี่ โดยรวม จำแนกตามอายุ พบว่า พระสังฆาธิการที่มาอายุ ๒๕ - ๔๔ ปี มีบทบาท
การจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.05$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
($\bar{X}=4.17$) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรการสอน ($\bar{X}=4.08$) ส่วนด้านจัดการเรียนการสอน
มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=3.95$)

พระสังฆาธิการที่มีอายุ ๔๕ - ๖๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของ
พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.91$) ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.68$)

พระสงฆ์ที่มีอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสงฆ์ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.34$) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรการสอน ($\bar{X} = 3.42$) ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.16$)

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษา
ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ จำแนกตามพรรษา

บทบาทการจัดการศึกษา ธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่	ระดับบทบาท								
	๕ – ๙ พรรษา			๑๐ – ๑๔ พรรษา			๑๕ พรรษาขึ้นไป		
	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล
๑. ด้านหลักสูตรการสอน	๓.๘๖	๐.๗๙	มาก	๓.๙๒	๐.๖๒	มาก	๓.๘๐	๐.๘๖	มาก
๒. ด้านการจัดการเรียน การสอน	๓.๖๕	๐.๙๖	มาก	๓.๙๔	๐.๖๕	มาก	๓.๘๐	๐.๗๗	มาก
๓. ด้านสื่อการเรียนการ สอน	๓.๗๕	๐.๙๒	มาก	๓.๗๒	๐.๘๖	มาก	๓.๖๐	๐.๗๘	มาก
๔. ด้านการวัดผลและ ประเมินผล	๓.๘๓	๐.๙๐	มาก	๔.๐๐	๐.๖๖	มาก	๓.๘๗	๐.๘๕	มาก
รวม	๓.๗๗	๐.๘๖	มาก	๓.๙๐	๐.๖๓	มาก	๓.๗๗	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ จำแนกตามพรรษา พบว่า พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ๕ – ๙ พรรษา มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๗๗)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = ๓.๘๖) รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X}$ = ๓.๘๓) ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = ๓.๖๕)

พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ๑๐ – ๑๔ พรรษา มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๙๐)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = ๔.๐๐) รองลงมา คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = ๓.๙๔) ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = ๓.๗๒)

พระสังฆาธิการที่มีพรรษา ๑๕ พรรษาขึ้นไป มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๗๗)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = ๓.๘๗) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรการสอน และด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = ๓.๘๐) ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = ๓.๖๐)

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษา
ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

บทบาทการจัดการศึกษา ธรรมศึกษาของพระ สังฆาธิการจังหวัดกระบี่	ระดับบทบาท								
	นักธรรมตรี			นักธรรมโท			นักธรรมเอก		
	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล
๑. ด้านหลักสูตรการสอน	๓.๗๙	๐.๗๓	มาก	๓.๗๘	๑.๐๔	มาก	๓.๘๗	๐.๗๘	มาก
๒. ด้านการจัดการเรียน การสอน	๓.๗๔	๐.๘๓	มาก	๓.๘๘	๑.๑๘	มาก	๓.๗๓	๐.๗๗	มาก
๓. ด้านสื่อการเรียนการ สอน	๓.๘๒	๐.๘๕	มาก	๓.๕๐	๑.๑๗	มาก	๓.๖๖	๐.๗๖	มาก
๔. ด้านการวัดผลและ ประเมินผล	๓.๗๘	๐.๘๘	มาก	๓.๘๒	๑.๑๕	มาก	๓.๙๑	๐.๗๗	มาก
รวม	๓.๗๘	๐.๗๘	มาก	๓.๗๕	๑.๑๐	มาก	๓.๗๙	๐.๗๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ
จังหวัดกระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีคุณนักธรรมตรี มีบทบาท
การจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๙$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
($\bar{X} = ๓.๘๒$) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรการสอน ($\bar{X} = ๓.๗๙$) ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน
มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๗๔$)

พระสังฆาธิการที่มีคุณนักธรรมโท มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของ
พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๕$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด
($\bar{X} = ๓.๘๘$) รองลงมาได้แก่ การวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = ๓.๘๒$) ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน
มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๕๐$)

พระสังฆาธิการที่มีคุณนักธรรมเอก มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของ
พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๙$)

เมื่อพิจารณาเป็นราย พบว่า ด้านการวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมา คือ ด้านการหลักสูตรการสอน ($\bar{X} = 3.87$) ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.66$)

ตารางที่ ๔.๑๐ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการจัดการศึกษาระรรมศึกษา
ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก

บทบาทการจัด ศึกษาระรรมศึกษา ของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่	ระดับบทบาท								
	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี		
	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล	$\bar{X}$	SD	แปล ผล
๑.ด้านหลักสูตรการ สอน	๓.๓๓	๐.๙๑	ปาน กลาง	๓.๙๓	๐.๗๔	มาก	๔.๑๕	๐.๕๘	มาก
๒.ด้านการจัดการ เรียนการสอน	๓.๒๘	๐.๙๗	ปาน กลาง	๓.๘๑	๐.๘๒	มาก	๔.๐๗	๐.๕๖	มาก
๓.ด้านสื่อการเรียน การสอน	๓.๓๒	๐.๘๘	ปาน กลาง	๓.๗๑	๐.๘๖	มาก	๓.๙๒	๐.๖๙	มาก
๔.ด้านการวัดผล และประเมินผล	๓.๔๑	๐.๙๔	ปาน กลาง	๓.๘๕	๐.๘๑	มาก	๔.๒๖	๐.๖๐	มาก
รวม	๓.๓๓	๐.๘๗	ปาน กลาง	๓.๘๒	๐.๗๗	มาก	๔.๑๐	๐.๕๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า บทบาทการจัดการศึกษาระรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางโลก พบว่า พระสังฆาธิการที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการจัดการศึกษาระรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = ๓.๓๓)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผลมี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = ๓.๔๑) รองลงมาได้แก่ ด้านหลักสูตรการสอน ($\bar{X}$ = ๓.๓๓) ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = ๓.๒๘)

พระสังฆาธิการที่มีวุฒิปริญญาตรี มีบทบาทการจัดการศึกษาระรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๒)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = ๓.๙๓) รองลงมา คือ ด้านการวัดผลประเมินผล ($\bar{X}$ = ๓.๘๕) ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = ๓.๗๑)

พระสังฆาธิการที่มีวุฒิสสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการจัดการศึกษาระรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๙)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.26$) รองลงมาได้แก่ ด้านหลักสูตรการสอน ($\bar{X} = 4.15$) ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.92$)

ตารางที่ ๔.๑๑ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทการจัดการศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ จำแนกตามตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการ

บทบาทการจัดการศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่	ระดับบทบาท								
	เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล			เจ้าอาวาส			รองเจ้าอาวาสหรือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส		
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล	$\bar{X}$	SD	แปลผล
๑.ด้านหลักสูตรการสอน	๔.๑๒	๐.๖๙	มาก	๓.๖๘	๐.๘๙	มาก	๓.๙๒	๐.๖๑	มาก
๒.ด้านการจัดการเรียนการสอน	๓.๙๙	๐.๖๕	มาก	๓.๕๘	๐.๙๖	มาก	๓.๙๒	๐.๖๑	มาก
๓.ด้านสื่อการเรียนการสอน	๓.๙๗	๐.๗๙	มาก	๓.๕๐	๐.๘๖	มาก	๓.๗๙	๐.๗๗	มาก
๔.ด้านการวัดผลและประเมินผล	๔.๒๓	๐.๖๐	มาก	๓.๖๗	๐.๙๓	มาก	๓.๙๗	๐.๗๑	มาก
รวม	๔.๐๘	๐.๖๑	มาก	๓.๖๑	๐.๘๖	มาก	๓.๙๐	๐.๖๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๑ พบว่า บทบาทการจัดการศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ จำแนกตามตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ และเจ้าคณะตำบล มีบทบาทการจัดการศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๘$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวัดผลประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๒๓$) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรการสอน ($\bar{X} = ๔.๑๒$) ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๓.๙๗$)

พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาส มีบทบาทการจัดการศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๑$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านหลักสูตรการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.68$) รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X} = 3.67$) ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.50$)

พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่งเป็นรองเจ้าอาวาสหรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส มีบทบาทการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การวัดผลและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรการสอนและด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.92$) ส่วนด้านสื่อการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.79$)

ตอนที่ ๔ ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษา วุฒิการศึกษา ทางโลก ตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการ

ตารางที่ ๔.๑๒ ผลการเปรียบเทียบบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุต่างกัน

บทบาทการจัดการศึกษา ธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑.ด้านหลักสูตรการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๘.๑๘๗	๒	๔.๐๙๓	๗.๒๖๗**	.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๔๗.๘๘๒	๘๕	.๕๖๓		
	รวม	๕๖.๐๖๙	๘๗			
๒.ด้านการจัดการเรียนการ สอน	ระหว่างกลุ่ม	๔.๖๒๐	๒	๒.๓๑๐	๓.๔๕๕*	.๐๓๖
	ภายในกลุ่ม	๕๖.๘๒๐	๘๕	.๖๖๘		
	รวม	๖๑.๔๔๐	๘๗			
๓.ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๘.๑๐๑	๒	๔.๐๕๐	๖.๔๔๒*	.๐๐๒
	ภายในกลุ่ม	๕๓.๔๔๔	๘๕	.๖๒๙		
	รวม	๖๑.๕๔๕	๘๗			
๔.ด้านการวัดผล และประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๙.๐๙๘	๒	๔.๕๔๙	๗.๓๑๐**	.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๕๒.๘๙๓	๘๕	.๖๒๒		
	รวม	๖๑.๙๙๑	๘๗			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๗.๓๓๗	๒	๓.๖๖๙	๖.๗๖๓*	.๐๐๒
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๑๑๑	๘๕	.๕๔๒		
	รวม	๕๓.๔๔๙	๘๗			

จากตารางที่ ๔.๑๒ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ต่างกัน มีบทบาทการจัดการศึกษา ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ต่างกัน มีบทบาทการจัดการ ศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ด้านหลักสูตรการสอน ด้านการวัดผล และประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ที่ระดับ .๐๕

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับบทบาทของ
พระสังฆาธิการ ที่มีอายุต่างกัน เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant
Difference: LSD) ด้านรวม และรายด้าน มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๓ ถึงตารางที่ ๔.๑๗

ตารางที่ ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุต่างกัน ด้านรวม

อายุ	$\bar{X}$	๒๕ - ๔๔ ปี	๔๕ - ๖๔ ปี	๖๕ ปี ขึ้นไป
		๔.๐๕	๓.๘๓	๓.๒๗
๒๕ - ๔๔ ปี	๔.๐๕	-	๐.๒๒	๐.๗๘*
๔๕ - ๖๔ ปี	๓.๘๓	-	-	๐.๕๖*
๖๕ ปี ขึ้นไป	๓.๒๗	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๑๓ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุ ต่างกัน ด้านรวม พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๒๕ - ๔๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๖๕ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๔๕ - ๖๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๖๕ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุต่างกัน ด้านหลักสูตรการ
 สอน

อายุ	$\bar{X}$	๒๕ - ๔๔ ปี	๔๕ - ๖๔ ปี	๖๕ ปี ขึ้นไป
		๔.๐๘	๓.๙๒	๓.๒๗
๒๕ - ๔๔ ปี	๔.๐๘	-	๐.๑๖	๐.๘๑*
๔๕ - ๖๔ ปี	๓.๙๒	-	-	๐.๖๕*
๖๕ ปี ขึ้นไป	๓.๒๗	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๑๔ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาของ พระสังฆาธิการ ในจังหวัดกระบี่ ที่มีอายุต่างกัน ด้านหลักสูตรการสอน พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๒๕ - ๔๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๖๕ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พระสังฆาธิการที่มีอายุ ๔๕ - ๖๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๖๕ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุต่างกัน ด้านการจัดการเรียน
 การสอน

อายุ	$\bar{X}$	๒๕ - ๔๔ ปี	๔๕ - ๖๔ ปี	๖๕ ปี ขึ้นไป
		๓.๙๕	๓.๗๙	๓.๓๔
๒๕ - ๔๔ ปี	๓.๙๕	-	๐.๑๖	๐.๖๑*
๔๕ - ๖๔ ปี	๓.๗๙	-	-	๐.๔๕*
๖๕ ปี ขึ้นไป	๓.๓๔	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาของ พระสังฆาธิการ ในจังหวัดกระบี่ ที่มีอายุต่างกัน ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๒๕ - ๔๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการที่มี อายุ ๖๕ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

พระสังฆาธิการที่มีอายุ ๔๕ - ๖๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ ๖๕ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๖ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุต่างกัน ด้านสื่อการเรียน
 การสอน

อายุ	$\bar{X}$	๒๕ - ๔๔ ปี	๔๕ - ๖๔ ปี	๖๕ ปี ขึ้นไป
		๓.๙๙	๓.๖๘	๓.๑๖
๒๕ - ๔๔ ปี	๓.๙๙	-	๐.๓๑	๐.๘๓*
๔๕ - ๖๔ ปี	๓.๖๘	-	-	๐.๕๒*
๖๕ ปี ขึ้นไป	๓.๑๖	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาของ พระสังฆาธิการ ในจังหวัดกระบี่ ที่มีอายุต่างกัน ด้านสื่อการเรียนการสอนพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๒๕ - ๔๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการที่มี อายุ ๖๕ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พระสังฆาธิการที่มีอายุ ๔๕ - ๖๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๖๕ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีอายุต่างกัน ด้านการวัดผล
 ประเมินผล

อายุ	$\bar{X}$	๒๕ - ๔๔ ปี	๔๕ - ๖๔ ปี	๖๕ ปี ขึ้นไป
		๔.๑๗	๓.๙๑	๓.๒๙
๒๕ - ๔๔ ปี	๔.๑๗	-	๐.๒๖	๐.๘๘*
๔๕ - ๖๔ ปี	๓.๙๑	-	-	๐.๖๒*
๖๕ ปี ขึ้นไป	๓.๒๙	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาของ พระสังฆาธิการ ในจังหวัดกระบี่ ที่มีอายุต่างกัน ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๒๕ - ๔๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการที่มี อายุ ๖๕ ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พระสังฆาธิการที่มีอายุ ๔๕ - ๖๔ ปี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีอายุ ๖๕ ปี ขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๑๘ ผลการเปรียบเทียบบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ
จังหวัดกระบี่ ที่มีพรรษาต่างกัน

บทบาทการจัดการศึกษา ธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑.ด้านหลักสูตรการสอน	ระหว่างกลุ่ม	.๑๔๗	๒	.๐๗๔	.๑๑๒	.๘๙๔
	ภายในกลุ่ม	๕๕.๙๒๒	๘๕	.๖๕๘		
	รวม	๕๖.๐๖๙	๘๗			
๒.ด้านการจัดการเรียนการ สอน	ระหว่างกลุ่ม	.๘๐๖	๒	.๔๐๓	.๕๖๕	.๕๗๐
	ภายในกลุ่ม	๖๐.๖๓๓	๘๕	.๗๑๓		
	รวม	๖๑.๔๔๐	๘๗			
๓.ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	.๔๕๙	๒	.๒๓๐	.๓๑๙	.๗๒๗
	ภายในกลุ่ม	๖๑.๐๘๖	๘๕	.๗๑๙		
	รวม	๖๑.๕๔๕	๘๗			
๔.ด้านการวัดผล และประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.๒๓๓	๒	.๑๑๖	.๑๖๐	.๘๕๒
	ภายในกลุ่ม	๖๑.๗๕๘	๘๕	.๗๒๗		
	รวม	๖๑.๙๙๑	๘๗			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๑๔๑	๒	.๐๗๐	.๑๑๒	.๘๙๔
	ภายในกลุ่ม	๕๓.๓๐๘	๘๕	.๖๒๗		
	รวม	๕๓.๔๔๙	๘๗			

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทการจัดการศึกษา
ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีพรรษาต่างกัน มีบทบาทการจัด
การศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่
ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๑๙ ผลการเปรียบเทียบบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ
จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน

บทบาทการจัดการศึกษา ธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑.ด้านหลักสูตรการสอน	ระหว่างกลุ่ม	.๑๒๗	๒	.๐๖๔	.๐๙๗	.๙๐๘
	ภายในกลุ่ม	๕๕.๙๔๑	๘๕	.๖๕๘		
	รวม	๕๖.๐๖๘	๘๗			
๒.ด้านการจัดการเรียนการ สอน	ระหว่างกลุ่ม	.๒๓๙	๒	.๑๒๐	.๑๖๖	.๘๔๗
	ภายในกลุ่ม	๖๑.๒๐๐	๘๕	.๗๒๐		
	รวม	๖๑.๔๔๐	๘๗			
๓.ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	.๗๘๑	๒	.๓๙๐	.๕๔๖	.๕๘๑
	ภายในกลุ่ม	๖๐.๗๖๔	๘๕	.๗๑๕		
	รวม	๖๑.๕๔๕	๘๗			
๕.ด้านการวัดผลและ ประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	.๒๗๗	๒	.๑๓๙	.๑๙๑	.๘๒๗
	ภายในกลุ่ม	๖๑.๗๑๔	๘๕	.๗๒๖		
	รวม	๖๑.๙๙๑	๘๗			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.๐๒๑	๒	.๐๑๑	.๐๑๗	.๙๘๓
	ภายในกลุ่ม	๕๓.๔๒๗	๘๕	.๖๒๙		
	รวม	๕๓.๔๔๘	๘๗			

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๐ ผลการเปรียบเทียบบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ
จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน

บทบาทการจัดการศึกษา ธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑.ด้านหลักสูตรการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๙.๔๕๘	๒	๔.๗๒๙	๘.๖๒๔**	.๐๐๐
	ภายในกลุ่ม	๔๖.๖๑๐	๘๕	.๕๔๘		
	รวม	๕๖.๐๖๙	๘๗			
๒.ด้านการจัดการเรียนการ สอน	ระหว่างกลุ่ม	๘.๖๕๗	๒	๔.๓๒๙	๖.๙๗๑**	.๐๐๒
	ภายในกลุ่ม	๕๒.๗๘๒	๘๕	.๖๒๑		
	รวม	๖๑.๔๔๐	๘๗			
๓.ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๔.๙๒๘	๒	๒.๔๖๔	๓.๗๐๐**	.๐๒๙
	ภายในกลุ่ม	๕๖.๖๑๗	๘๕	.๖๖๖		
	รวม	๖๑.๕๔๕	๘๗			
๔.ด้านการวัดผล และประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๙.๖๙๖	๒	๔.๘๔๘	๗.๘๘๐**	.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๕๒.๒๙๕	๘๕	.๖๑๕		
	รวม	๖๑.๙๙๑	๘๗			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๗.๙๖๘	๒	๓.๙๘๔	๗.๔๔๖**	.๐๐๑
	ภายในกลุ่ม	๔๕.๔๘๐	๘๕	.๕๓๕		
	รวม	๕๓.๔๔๙	๘๗			

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าพระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ทุกด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับบทบาทของพระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด

(Least Significant Difference: LSD) โดยภาพรวม และรายด้าน มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๑ ถึงตารางที่ ๔.๒๕

ตารางที่ ๔.๒๑ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน
 ด้านรวม

วุฒิการศึกษาทางโลก	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๓.๓๓	๓.๘๒	๓.๘๙
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๓๓	-	๐.๗๗*	๐.๕๖*
ปริญญาตรี	๓.๘๒	-	-	๐.๒๘
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๑๐	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน โดยรวมพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ต่ำกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ น้อยกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๒ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน
 ด้านหลักสูตรการสอน

วุฒิการศึกษาทางโลก	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๓.๓๓	๓.๔๓	๔.๑๕
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๓๓	-	๐.๖๐*	๐.๘๒*
ปริญญาตรี	๓.๔๓	-	-	๐.๒๒
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๑๕	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๒ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน ด้านหลักสูตรการสอน พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ต่ำกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ น้อยกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๓ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน
 ด้านการจัดการเรียนการสอน

วุฒิการศึกษาทางโลก	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๓.๒๘	๓.๘๑	๔.๐๗
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๒๘	-	๐.๕๓*	๐.๗๙*
ปริญญาตรี	๓.๘๑	-	-	๐.๒๖
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๐๗	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๓ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ต่ำกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ น้อยกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน
 ด้านสื่อการเรียนการสอน

วุฒิการศึกษาทางโลก	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๓.๓๒	๓.๗๑	๓.๙๒
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๓๒	-	๐.๓๙*	๐.๖๐*
ปริญญาตรี	๓.๗๑	-	-	๐.๒๑
สูงกว่าปริญญาตรี	๓.๙๒	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๔ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ต่ำกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ น้อยกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๕ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน
 ด้านการวัดผลและประเมินผล

วุฒิการศึกษาทางโลก	$\bar{X}$	ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
		๓.๔๑	๓.๘๕	๔.๒๖
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๔๑	-	๐.๔๔*	๐.๘๕*
ปริญญาตรี	๓.๘๕	-	-	๐.๔๑*
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๒๖	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๕ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ต่ำกว่าปริญญาตรี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ น้อยกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ระดับปริญญาตรี มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ น้อยกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก สูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๒๖ ผลการเปรียบเทียบบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ
จังหวัดกระบี่ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการต่างกัน

บทบาทการจัดการศึกษา ธรรมศึกษาของ พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑.ด้านหลักสูตรการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๐๖๖	๒	๑.๕๓๓	๒.๔๕๘	.๐๙๒
	ภายในกลุ่ม	๕๓.๐๐๓	๘๕	.๖๒๔		
	รวม	๕๖.๐๖๙	๘๗			
๒.ด้านการจัดการเรียนการ สอน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๑๑	๒	๑.๖๐๖	๒.๓๔๔	.๑๐๒
	ภายในกลุ่ม	๕๘.๒๒๘	๘๕	.๖๘๕		
	รวม	๖๑.๔๔๐	๘๗			
๓.ด้านสื่อการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	๓.๗๒๔	๒	๑.๘๖๒	๒.๗๓๘	.๐๗๐
	ภายในกลุ่ม	๕๗.๘๒๑	๘๕	.๖๘๐		
	รวม	๖๑.๕๔๕	๘๗			
๔.ด้านการวัดผล และประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	๔.๙๖๑	๒	๒.๔๘๐	๓.๖๙๗*	.๐๒๙
	ภายในกลุ่ม	๕๗.๐๓๐	๘๕	.๖๗๑		
	รวม	๖๑.๙๙๑	๘๗			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	๓.๖๖๙	๒	๑.๘๓๔	๓.๑๓๒*	.๐๔๙
	ภายในกลุ่ม	๕๙.๗๘๐	๘๕	.๕๘๖		
	รวม	๕๓.๔๔๙	๘๗			

จากตารางที่ ๔.๒๖ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการ มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการ มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ด้านการวัดผลและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านหลักสูตรการสอน ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านสื่อการสอน ไม่แตกต่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

ดังนั้น จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนระดับบทบาทของพระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน เป็นรายคู่ด้วยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD) โดยรวม และด้านการวัดผลและประเมินผล มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ ๔.๒๗ ถึงตารางที่ ๔.๒๘

ตารางที่ ๔.๒๗ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่
 พระสังฆาธิการต่างกัน ด้านรวม

ตำแหน่งในการทำ หน้าที่พระสังฆาธิการ	$\bar{X}$	เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล	เจ้าอาวาส	รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วย เจ้าอาวาส
		๔.๐๘	๓.๖๑	๓.๙๐
เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล	๔.๐๘	-	๐.๔๗*	๐.๑๘
เจ้าอาวาส	๓.๖๑	-	-	๐.๒๙
รองเจ้าเจ้าอาวาสหรือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	๓.๙๐	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๗ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการต่างกัน ด้านรวม พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการเป็นเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการเป็นเจ้าอาวาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ ๔.๒๘ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษา
 ธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่
 พระสังฆาธิการต่างกัน ด้านการวัดผลและประเมินผล

ตำแหน่งในการทำ หน้าที่พระสังฆาธิการ	$\bar{X}$	เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล	เจ้าอาวาส	รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วย เจ้าอาวาส
		๔.๒๓	๓.๖๗	๓.๙๗
เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล	๔.๒๓	-	๐.๕๖*	๐.๒๖
เจ้าอาวาส	๓.๖๗	-	-	๐.๓๐
รองเจ้าเจ้าอาวาสหรือ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส	๓.๙๗	-	-	-

จากตารางที่ ๔.๒๘ พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ บทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการต่างกัน ด้านการวัดผลและประเมินผล พบว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการเป็นเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ มากกว่า พระสังฆาธิการ ที่มีตำแหน่งในการทำหน้าที่พระสังฆาธิการเป็นเจ้าอาวาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนคู่อื่นๆ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์พระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ ที่มีผลงานในการจัดการศึกษาธรรมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมบทบาทการจัดการศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่ จำนวน ๑๐ ท่าน และนำมาสรุปวิเคราะห์ได้ดังนี้

๑. ด้านหลักสูตรการสอน

หลักสูตรธรรมศึกษานั้น ผู้บริหารต้องหมั่นประชุมปรึกษาหารือกันว่า จะกำหนดการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับหลักสูตรธรรมศึกษาอย่างไร^๑ ตลอดจนถึงการเชิญวิทยากรมาบรรยาย ถวายความรู้ให้พระสังฆาธิการได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษาธรรมศึกษา^๒ ก่อนนิมนต์พระสังฆาธิการในจังหวัดกระบี่ มาร่วมประชุมกัน เชิญผู้ที่มีความรู้ และเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรการสอนธรรมศึกษา มาให้ความรู้พระสังฆาธิการ เกี่ยวกับหลักสูตร^๓ ให้ท่านได้มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาพระสังฆาธิการ^๔ เป็นหน้าที่ที่งานตามประมวลกฎหมายอาญา ธรรมศึกษาในโรงเรียน ถือว่าเป็นงานหาด้านตาม พรบ.๒๕๓๕ ถ้าพระสังฆาธิการละเลย ไม่ยอมทำถือว่าละเลยต่อหน้าที่ มีความผิดตาม พรบ. สงฆ์ ๒๕๓๕^๕ ฉะนั้นพระสังฆาธิการจะต้องทำหน้าที่ในส่วนนี้ บทบาทหน้าที่ของครูสอนต่อการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษา เป็นสาระสำคัญในการให้ความรู้แก่นักเรียน การเรียนการสอนต้องมีครู ครุภัณฑ์ การแสวงหาความรู้ ต้องอาศัยผู้อื่น คนที่มีประสบการณ์ การจะเรียนรู้เอง โดยไม่มีใครแนะนำ เป็นการหาความรู้ที่ผิด (เพราะผู้รู้ยังไม่มีปัญญาในการรับรู้ที่แท้จริง หรือปาว ครูจะเป็นแนวทางให้ได้ดี ความรู้อื่นจะไม่สัมฤทธิ์ผล ถ้าไม่มีครู การเรียนการสอนของพระครูเป็นศูนย์กลาง ครูเป็นส่วนหนึ่ง^๖ แต่นักเรียนต้องมีความพยายามศึกษาหาความรู้ นั้น ๆ ต้อง ขวนขวายหาความรู้ การเรียนการสอนของพระ ถึงจำเป็นทั้งครู และนักเรียน จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน^๗ ครูจะต้องพยายามอธิบายจนกว่านักเรียนจะเข้าใจและทำได้ ท่องได้ ถ้าขั้นสูง ครูทำหน้าที่แนวทางให้ คือเป็นผู้แนะนำ อธิบาย ครูต้องเป็นกัลยาณมิตร ครูมีความปรารถนาดีต่อนักเรียน

^๑ สัมภาษณ์ พระราชสุทธีวิมล, เจ้าคณะจังหวัดกระบี่, เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๒ สัมภาษณ์ พระปลัดสมศักดิ์ ฐิตวฑฺฒโน, เจ้าคณะตำบลพุดเตียว, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๓ สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมวฑฺฒ, เจ้าคณะอำเภอเหนือคลอง, เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๔ สัมภาษณ์ พระมหาสิทธิพล ฐิริปญฺโญ, เจ้าคณะตำบลลำทับ, เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๕ สัมภาษณ์ พระครูศรีรัตนภิรม, เจ้าคณะอำเภอเขาพนม, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๖ สัมภาษณ์ พระวิสิฐพัฒนภิรม, เจ้าคณะอำเภอปลายพระยา, เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๗ สัมภาษณ์ พระมหาภูริภัทร์ ปญฺญาวชิโร, เจ้าคณะอำเภอคลองท่อม, เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ครูจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ และสามารถถ่ายทอดได้ ด้วยเจตจำนงอันมุ่งมั่นของครู ระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน จะเอื้ออาทรต่อกัน ใกล้ชิดสนิทสนมในขณะการเรียนการสอน นักเรียนจะให้ความสำคัญของครู^๘

หลักสูตรของธรรมศึกษา เป็นหลักสูตรที่ต้องใช้ความเข้าใจตามหลักคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทุกคนจำเป็นต้องเรียน ต้องสอบ จึงต้องอาศัยความรู้ ผู้บวชเข้ามาควรทราบ ครูต้องทำตนเป็นทาญาดิถีจากพระพุทธเจ้า ช่วยการถ่ายทอดและนำไปปฏิบัติ ครูเป็นมรดกธรรม “หลักคำ สั่งสอน หลักสูตรธรรมศึกษาการเรียนการสอนนั้น แบ่งออกเป็นระดับธรรมศึกษา โท เอก ในสมัยอดีต จะมีหลักสูตร พระวินัย พระอภิธรรม เปริยัตถ์ โท เอก พระสูตร พระธรรม พระวินัย ในหลักสูตร หวังให้เข้าถึงธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า กระบวนการเรียนการสอน เรื่องการพัฒนา ถ้าได้นำประยุกต์ใช้จะเป็นประโยชน์ เกื้อกูลไว้โดยอาศัยรูปแบบ ความเป็นไปของหลักธรรมคำสั่งสอนเป็นส่วนหนึ่งประกอบสำคัญ ขณะเดียวกันก็มีแบบใหม่ ตามทฤษฎีการเรียนการสอนการศึกษาเอาเป็นองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และความแม่นยำ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาหลักธรรมของพระพุทธเจ้าได้ “หลักสูตรก็เป็นหลักสูตรเฉพาะ”^๙ และนำหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว ร่วมพิจารณากับพระสังฆาธิการ ซึ่งบางรูปท่านมีวิสัยทัศน์ เทคนิค ข้อคิด หรือมีประสบการณ์ในการเรียนการสอนมาบ้างแล้ว เรียกว่า ระดมสมองในการผลิตหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนในสังคมยุคปัจจุบัน^{๑๐} การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในส่วนภูมิภาค มิได้มีหน่วยงานย่อยหรือ ตำแหน่งเฉพาะทางด้านการศึกษาทั้งที่เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ยังคงอิงอาศัยให้บรรดา เจ้าอาวาส และเจ้าคณะต่าง ๆ ส่งเสริมรับผิดชอบจัดการเรียนการสอนสมควรให้มีหน่วยงานหรือตำแหน่งเฉพาะเพื่อรับผิดชอบงานในส่วนนี้ หรือให้เป็นวิชาที่ทางโรงเรียนต่าง ๆ ต้องศึกษาเรียนรู้และสอบวัดผล โดยคณะสงฆ์เป็นผู้สอบวัดผลหรือหน่วยงานได้จัดตั้ง^{๑๑} หลักสูตรต้องเหมือนกัน แบบมาตรฐานทั่วประเทศ แต่หลักสูตรที่ใช้ศึกษาเป็นหลักสูตรที่เข้าใจยากและไม่ค่อยมีความเข้าใจ มีระยะเวลาการเรียนการสอนน้อยเกินไปเรียนไม่ทันตำราเรียนไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน นักเรียนไม่ค่อยได้เรียนหลักสูตรธรรมศึกษาเพราะต้องเรียนหลักสูตรสามัญศึกษา และกิจกรรมหลักของทางโรงเรียน^{๑๒} นักเรียนไม่ค่อยได้เรียนหลักสูตรธรรมศึกษาเพราะต้องเรียนหลักสูตรสามัญศึกษา และกิจกรรมหลักของทางโรงเรียน^{๑๓} จึงควรควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาง่ายต่อการทำความเข้าใจ

^๘ สัมภาษณ์ พระครูสุวิมลธรรมานุกุล, เจ้าคณะอำเภออ่าวลึก, เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^๙ สัมภาษณ์ พระศรีรัตนสุธี, เจ้าคณะอำเภอลำทับ, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวาท, เจ้าคณะอำเภอเมืองกระบี่, เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระราชสุทธีวิมล, เจ้าคณะจังหวัดกระบี่, เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระปลัดสมศักดิ์ ฐิตวาทโน, เจ้าคณะตำบลพรุเตียว, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมวาท, เจ้าคณะอำเภอเหนือคลอง, เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

เข้าใจของนักเรียน จึงควรที่จะเพิ่มระยะเวลาการเรียนการสอนให้มากขึ้น ควรจัดทำตารางเรียนให้เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน ควรจัดตารางเวลาเรียนให้พระภิกษุเข้ามาสอนวิชาธรรมศึกษาบ้าง^{๑๔}

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน

เจ้าคณะจังหวัดนครพนมได้เข้าคณะอำเภอรับไปจัดประชุมพระสังฆาธิการในเขตอำเภอก็ให้แบ่งงานกันลงไปทำการสอน นักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ แต่ละอำเภอ แล้วเจ้าคณะจังหวัดคอยติดตามผลงานว่าที่ได้สั่งการไปแล้วนั้น ได้ดำเนินการไปถึงไหนแล้ว มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง

ด้านการจัดการเรียนการสอน เมื่อมีหลักสูตรอย่างนี้ สิ่งที่ได้ทำ คือ สร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้น วิธีสร้างความเข้าใจในหลักสูตรนั้น ก่อนสอนต้องดูนักเรียนมีความพร้อมเรียนหรือยัง และก่อนสอนครูต้องโน้มน้าวเข้าหาเนื้อหาก่อนเสมอ การถามเด็กเบื้องต้น ดูนักเรียนมีความเข้าใจมากน้อยแค่ไหน ยกตัวอย่าง ให้เห็นบางครั้งเพื่อเข้าสู่บทเรียนได้ง่ายขึ้น ครูจะต้องทวนความรู้เก่าก่อน และเสริมความรู้ใหม่^{๑๕} ในด้านการจัดการเรียนการสอน พระสังฆาธิการแม้บางรูปไม่จัดสอนธรรมศึกษาเพราะไม่มีความพร้อม แต่สามารถสนับสนุนปัจจัยตั้งกองทุนเพื่อการจัดการเรียนการสอนได้^{๑๖} การจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาเป็นเป้าหมายหลัก คือ นักเรียน และประชาชนทั่วไปควรจัดให้มีเรียนโดยระบุเป็นวิชาในโรงเรียนอยู่ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างแท้จริง^{๑๗} การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามอรรถาธิบาย การส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการอย่างน้อยมีพื้นฐาน น.ธ.เอก บทบาทพระสังฆาธิการในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ให้มีการอบรมสัมมนา การสอน การสอนต้องมีแผนการสอนที่ชัดเจน^{๑๘} พระภิกษุสอนแต่ในหนังสือ เน้นบรรยายมากเกินไป ทำให้นักเรียนเกิดความน่าเบื่อในการเรียนวิชาธรรมศึกษา^{๑๙} พระภิกษุไม่เข้ามาสอนวิชาธรรมศึกษาในโรงเรียน^{๒๐} พระภิกษุมิให้นักเรียนอ่านแต่หนังสือด้วยตนเอง ไม่มีการเรียน การสอน^{๒๑} พระภิกษุ

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระมหาอิทธิพล ฐิริปัญโญ, เจ้าคณะตำบลลำทับ, เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๕} สัมภาษณ์ พระครูศรีรัตนภิรม, เจ้าคณะอำเภอเขาพนม, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๖} สัมภาษณ์ พระวิสิฐพัฒนาภิรม, เจ้าคณะอำเภอปลายพระยา, เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๗} สัมภาษณ์ พระมหาภูริภัทร์ ปญญาวิโร, เจ้าคณะอำเภอคลองท่อม, เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๘} สัมภาษณ์ พระครูสุวิมลธรรมานุกุล, เจ้าคณะอำเภออ่าวลึก, เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๑๙} สัมภาษณ์ พระศรีรัตนสุธี, เจ้าคณะอำเภอลำทับ, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๐} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมวสุธ, เจ้าคณะอำเภอเมืองกระบี่, เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๑} สัมภาษณ์ พระราชสุทธีวิมล, เจ้าคณะจังหวัดกระบี่, เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

กิจกรรมการเรียนสอนไม่เข้าใจทำให้นักเรียนเกิดความน่าเบื่อและง่วงนอนมาก^{๒๒} กิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เป็นแบบเรียบง่าย ชอบให้ทำกิจกรรมแบบเดิมๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก กิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีการสนับสนุนให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง^{๒๓} เพราะฉะนั้นพระภิกษุควรนำเทคนิคการเรียนการสอนใหม่ๆ มาใช้ในห้องบ้าง พระภิกษุควรเข้ามาสอนอย่างสม่ำเสมอ พระภิกษุควรหา กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความสนใจนักเรียนบ้าง^{๒๔} ควรหาวิทยากร มาเล่าให้นักเรียนฟังบ้างเพื่อให้ไม่ง่วงนอนในเวลาเรียน^{๒๕} พระภิกษุควรหา กิจกรรมการเรียนการสอน ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ จริงบ้าง เช่น ทัศนศึกษาตามวัดและสถานที่สำคัญต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา^{๒๖}

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยทำความเข้าใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แต่เรื่องนี้ ต้องนิมนต์พระที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนมาร่วมกันคิด มาร่วมกันทำ แต่ละบทเรียนควรใช้สื่อ ประเภทไหนดี แล้วก็มอบหมายให้แต่ละรูปหรือแต่ละกลุ่มไปจัดหามา^{๒๗} โดยพระสังฆาธิการสามารถ ให้การอุปถัมภ์ สื่อการสอนได้ตามความเหมาะสม พระสังฆาธิการ เป็นพระสงฆ์ที่มีความประพฤติดี มีสมณะสาธูป มีศิลปะในการดำรงชีวิตเป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของคนในท้องถิ่นนั้นๆ^{๒๘} ด้านสื่อการเรียน การสอนธรรมศึกษาในปัจจุบันมีมากมาย อยู่แล้ว คงขาดแต่การนำไปปฏิบัติ เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริม การเรียนรู้^{๒๙} สื่อการสอนยึดแนวปฏิบัติของพระสงฆ์ สื่อการสอนนำมาสอนจากเรื่องจริง สถานที่จริง สื่อการสอนแบบรูปภาพ^{๓๐} สื่อการเรียนการสอน ในปัจจุบัน ต้องอิงอาศัยเทคโนโลยี แต่ต้องเน้น การเรียนต้องมีครูเป็นผู้นำ หรือผู้แนะนำ โดยเฉพาะการเรียนการสอนของพระเถร เพื่อเกิด ความเข้าใจ การสอนด้วยปาก ผลิตหนังสือการเรียนการสอนในขั้นต้นๆ เทปเสียงที่เป็นวีดิทัศน์ จัดพิมพ์หนังสือสูตรต่างๆ ให้ประกอบการเรียนการสอน บางครั้งในการเรียนการสอน จะมีสื่อช่วยครู บ้าง แต่ที่ใช้สื่อกับครูพูดให้ความเข้าใจไม่เท่ากัน นักเรียนจะเกิดปัญหาถ้าใช้สื่ออย่างเดียว

^{๒๒} สัมภาษณ์ พระปลัดสมศักดิ์ ฐิตวฑฺฒโน, เจ้าคณะตำบลพรตเดียว, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๓} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมาวุธ, เจ้าคณะอำเภอเหนือคลอง, เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระมหาอิทธิพล ฐิริปัญโญ, เจ้าคณะตำบลลำทับ, เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๕} สัมภาษณ์ พระครูศรีรัตนภิรม, เจ้าคณะอำเภอเขาพนม, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๖} สัมภาษณ์ พระวิสิฐพัฒนาภิรม, เจ้าคณะอำเภอปลายพระยา, เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๗} สัมภาษณ์ พระมหาภูริภัทร์ ปญฺญาวชิโร, เจ้าคณะอำเภอคลองท่อม, เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๘} สัมภาษณ์ พระครูสุวิมลธรรมานุกุล, เจ้าคณะอำเภออ่าวลึก, เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๒๙} สัมภาษณ์ พระศรีรัตนสุธี, เจ้าคณะอำเภอลำทับ, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๐} สัมภาษณ์ พระครูศรีธรรมาวุธ, เจ้าคณะอำเภอเมืองกระบี่, เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.

เพราะปัญหานักเรียนแต่ละคนไม่เหมือนกัน แต่ครูจะสามารถอธิบายให้นักเรียนหายสงสัยได้ รูปแบบการเรียนการสอนของครูหลายท่านนำมาประมวลจัดการเรียนการสอน เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น จากความรู้ของพระผู้สอน เกิดการพัฒนาในตัวเอง^{๓๑} สื่อการเรียนการสอนสื่อที่ทันสมัยมีใช้น้อย ครูมีความพยายามหาสื่อมาใช้เพื่อนักเรียนจะได้เข้าใจง่าย แต่ยังไม่พบแบบไหนที่จะเหมาะสมกับการเรียนการสอนบาลีทางส่วนกลางไม่ได้ให้ข้อมูลในเรื่องนี้ แต่ทางสำนักเรียนก็พยายามที่จะหาสื่อ มีเดียมาเสริม Power point บางครั้ง ขวนให้นักเรียนสนใจมากขึ้น ส่วนในการใช้สื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยี ก็มีจุดเสียคือครูบางรูปไม่ถนัดในการใช้สื่อ ส่วนใหญ่ใช้หนังสือในการสอนเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้^{๓๒} สื่อการเรียนการสอน สื่อ-อุปกรณ์ประกอบการสอนมีการใช้น้อย หรือแทบไม่มี ควรจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนส่งเสริมจัดทำ และพัฒนาสื่อที่น่าสนใจ และใช้อย่างแพร่หลาย^{๓๓} สื่อการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อไม่ให้เกิดปัญหานอกจากจะใช้สื่อแล้ว ยังต้องใช้การยืดหยุ่นเวลาเข้าช่วย การเรียนแบบนี้ทำให้การเรียนการสอนดีขึ้น เป็นการจัดการเรียนการสอนอย่างหนึ่ง เพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ครู และตำราเรียน สื่อการเรียน หรือสื่อที่พูดได้ การทำด้วยความสามารถของครูอย่างเต็มที่ ที่สำคัญที่สุด คือ ครู แต่ทุกวันนี้มีสื่อการเรียนการสอน การใช้เทคโนโลยีมาช่วย แต่สื่อจะใช้ประโยชน์ได้ดี เด็กต้องเข้าใจแล้ว เพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย สื่อที่ดีครูต้องอธิบาย และมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนเป็นพื้นฐาน^{๓๔} สื่อการเรียนการสอนตามมีตามได้ มีเฉพาะหนังสือ และการทำแบบฝึกหัด แม้ปัจจุบันจะมีเครื่องมือสื่อสาร ก็ช่วยได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้ใช้เต็มที่^{๓๕} สื่อการเรียนการสอนทางนี้ใช้น้อยมากพยายามหาสื่อมาใช้ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากขึ้น แต่ทางเราก็อพยายามหาสื่อมีเดีย มาเสริม Power point บางครั้ง ขวนให้นักเรียนสนใจมากขึ้น จุดเสีย คือ ไม่ถนัดในการใช้สื่อ ส่วนใหญ่ใช้หนังสือ นึกถึงตัวเอง เราเข้าใจได้อย่างไร เวลาเราดกจากต้นไม้ เราผ่านกิ่งก้านสาขา และเราเข้าใจตอนไหน เราต้องเรียนพื้นฐานให้แน่น^{๓๖} สื่อการเรียนการสอน สื่อฉายโปรเจคเตอร์ มีให้ทุกชั้นในห้องเรียน ให้นักเรียนแปลจากหน้าห้อง ด้วยจอ ให้นักเรียนออกไปชี้ หรือใช้เลเซอร์ เป็นเดี่ยวหรือกลุ่ม การเรียนแบบไม่ซ้ำ ไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย ไวยากรณ์ตรงไหน เน้นครูต้องเน้น ให้เป็นแนวการของเนื้อหา ศาสตร์สมัยใหม่ โดยนำเทคโนโลยี มาประยุกต์ใช้ ใช้เป็นสื่อการสอน ให้มีความเข้าใจการเรียนการสอนมากขึ้น^{๓๗} สื่อการเรียนการ

^{๓๑} สัมภาษณ์ พระมหาธิติพล ฐิริปัญญา, เจ้าคณะตำบลลำทับ, เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๒} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมราชู, เจ้าคณะอำเภอเหนือคลอง, เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๓} สัมภาษณ์ พระปลัดสมศักดิ์ ฐิตวฑฺฒโน, เจ้าคณะตำบลพรุเตียว, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๔} สัมภาษณ์ พระราชสุทวิมล, เจ้าคณะจังหวัดกระบี่, เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๕} สัมภาษณ์ พระครูศรีรัตนภิรม, เจ้าคณะอำเภอเขาพนม, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๖} สัมภาษณ์ พระมหาธิติพล ฐิริปัญญา, เจ้าคณะตำบลลำทับ, เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๗} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมราชู, เจ้าคณะอำเภอเหนือคลอง, เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ เพื่อการเรียนการสอนถึงพร้อม เช่น หนังสือเรียน ตำราเรียน หลักสูตร สมุด ดินสอ ปากกา เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ช่วยสอน โต๊ะ เก้าอี้ ห้องเรียน ห้องธุรการ ห้องสมุด เป็นต้น เพื่อดำเนินการเรียนการสอนให้เพียงพอกับปริมาณครูอาจารย์ และนักเรียน^{๓๘} สื่อการเรียนการสอน สำนักรียนให้ทุกอย่าง หนังสือ โปรเจคเตอร์ ไม่เอื้ออำนวย ครูผู้สอนไม่เป็น^{๓๙} สื่อการเรียนการสอน ได้นำสื่อมาใช้แล้ว ๓ ปี เครื่องโน้ตบุ๊ก โปรเจคเตอร์ทางวัด เทบ ซิติ เป็นบางครั้ง บางเรื่องที่ใช้^{๔๐} สื่อการเรียนการสอน ได้รับความช่วยเหลือ มีผลงาน วิดีโอ สื่อ ซอล์ก หนังสือโปรเจคเตอร์ เครื่องพิมพ์ เครื่องถ่าย มีเดีย ไฟล์ต่างๆ พร้อมใช้ครบ^{๔๑} สื่อการเรียนการสอนเป็นส่วนประกอบสำคัญ ต่อการเรียนการสอนให้บรรลุตามตัวชี้วัด ตามวัตถุประสงค์ได้ สื่อได้จาก การหาซื้อ สื่อที่มีอยู่แล้ว ต้นสังกัดส่งมาให้บางครั้งตามหลักธรรม บางครั้งต้องเพิ่มเติม สื่อจะคล้อยตามวิถีจัดการเรียนรู้ สื่ออาจเป็นมาจากแหล่งการเรียนรู้ได้ สื่อจะช่วยให้การเรียนรู้เร็วขึ้น ครูต้องคิดออกมา ว่าสื่ออะไร ที่เหมาะกับผู้เรียน^{๔๒} เพราะฉะนั้น คณะสงฆ์ จังหวัดกระบี่ ควรหาสื่อการเรียนการสอนมาใช้บ้าง สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ควรมีความหลากหลายเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ ไม่น่าเบื่อ^{๔๓} หาสื่อการเรียนการสอนใหม่ๆ ที่ทันสมัย เช่น วิดีโอ ภาพยนตร์บัตรคา แผนภูมิ ที่เกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา มาสอนบ้างเพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน^{๔๔} ควรปรับปรุงและซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอนให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ และพระภิกษุควรติดต่อประสานงานกับทางโรงเรียนจัดหา เครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องฉายนำมาใช้เพื่อทำให้สื่อการเรียนการสอนมีความน่าสนใจมากขึ้น^{๔๕}

๔. ด้านการวัดผลประเมินผล

ให้พระสังฆาธิการมาช่วยกันคิดว่า การวัดผลประเมินผล ควรทำอย่างต่อเนื่อง และควรทำหลาย ๆ วิธี เช่น ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดประจำบทเรียนเรียกนักเรียนมาสัมภาษณ์ ให้ทำรายงาน ให้อ่านพร้อมกันในชั้นเรียน ให้เขียนตามคำ ให้ทำข้อสอบก่อนสอบจริง สังเกต พฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้นหรือเลวลง ควรมีการวัดผลด้านต่างๆ^{๔๖} ดังนี้ ด้านพฤติกรรมของนักเรียน

^{๓๘} สัมภาษณ์ พระปลัดสมศักดิ์ จิตวฑฒโน, เจ้าคณะตำบลพุดเตียว, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๓๙} สัมภาษณ์ พระราชสุทธีวิมล, เจ้าคณะจังหวัดกระบี่, เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๐} สัมภาษณ์ พระครูศรีรัตนภิรม, เจ้าคณะอำเภอเขาพนม, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๑} สัมภาษณ์ พระมหาอิทธิพล ฐิริปัญโญ, เจ้าคณะตำบลลำทับ, เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๒} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมาวุธ, เจ้าคณะอำเภอเหนือคลอง, เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๓} สัมภาษณ์ พระราชสุทธีวิมล, เจ้าคณะจังหวัดกระบี่, เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๔} สัมภาษณ์ พระปลัดสมศักดิ์ จิตวฑฒโน, เจ้าคณะตำบลพุดเตียว, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๕} สัมภาษณ์ พระครูปริยัติธรรมาวุธ, เจ้าคณะอำเภอเหนือคลอง, เมื่อวันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๖} สัมภาษณ์ พระมหาอิทธิพล ฐิริปัญโญ, เจ้าคณะตำบลลำทับ, เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ด้านวัดความรู้จากการเรียนการสอน ด้านการสัมภาษณ์ ด้านการใช้ชีวิตประจำวันโดยนำเอาธรรมะมาใช้ในชีวิตที่ทำให้ชีวิตมีความสุข มีเหตุผล ในการดำรงชีวิตประจำวัน ด้านคุณภาพการสอน^{๔๗} จากครูนักเรียน ผู้ปกครองในสถานศึกษาเหล่านั้น ที่แสดงออกเป็นผล โดยแบบสอบถาม^{๔๘} สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องการวัดผลและประเมินผล หากจะได้ผลอย่างแท้จริงต้องหาวิธีที่จะทำอย่างไรให้มีการเรียนการสอน^{๔๙} ยกตัวอย่าง หากโรงเรียนใดมีผลการเรียนการประเมินผลผ่านเกณฑ์ ผู้รับผิดชอบควรได้รับความดีความชอบตามสมควร การวัดผลจากการสอบผ่าน วัดผลประเมินผล จากพฤติกรรม วัดผลประเมินผลจากการร่วมมือของนักเรียน^{๕๐}

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมบทบาทการจัดการศึกษาธรรมศึกษาของพระสังฆาธิการ จังหวัดกระบี่

๑. ด้านหลักสูตรการสอน

ประชุมปรึกษา ตลอดจนถึงการเชิญวิทยากรมาบรรยาย ถวายความรู้ให้พระสังฆาธิการได้เข้าใจและเห็นความสำคัญของการศึกษาธรรมศึกษา ก่อนนิมนต์พระสังฆาธิการในจังหวัดกระบี่ มาร่วมประชุมกัน เชิญผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรการสอนธรรมศึกษา มาให้ความรู้พระสังฆาธิการเกี่ยวกับหลักสูตร ให้ท่านได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาพระสังฆาธิการเป็นหน้าที่นิกายตามประมวลกฎหมายอาญา ธรรมศึกษาในโรงเรียนถือว่า เป็นงานตาม พรบ.สงฆ์ ๒๕๓๕ ถ้าพระสังฆาธิการละเลย ไม่ยอมทำถือว่าละเลยต่อหน้าที่ที่มีความผิดตาม พรบ.สงฆ์ ๒๕๓๕ ฉะนั้น พระสังฆาธิการจะต้องทำหน้าที่ในส่วนนี้

- นำหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว ร่วมพิจารณากับพระสังฆาธิการ ซึ่งบางรูปท่านมีวิสัยทัศน์เทคนิค ข้อคิด หรือมีประสบการณ์ในการเรียนการสอนมาบ้างแล้ว เรียกว่า ระดมสมองในการผลิตหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนในสังคมยุคปัจจุบัน

การจัดการศึกษาธรรมศึกษา ในส่วนภูมิภาค มิได้มีหน่วยงานย่อยหรือ ตำแหน่งเฉพาะทางด้านการศึกษาทั้งที่เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง ยังคงอิงอาศัยให้บรรดาเจ้าอาวาสและเจ้าคณะต่าง ๆ ส่งเสริมรับผิดชอบจัดการเรียนการสอนสมควรให้มีหน่วยงานหรือตำแหน่งเฉพาะเพื่อรับผิดชอบงาน

^{๔๗} สัมภาษณ์ พระครูศรีรัตนภิรม, เจ้าคณะอำเภอเขาพนม, เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๘} สัมภาษณ์ พระวิสิฐพัฒนาภิรม, เจ้าคณะอำเภอปลายพระยา, เมื่อวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๔๙} สัมภาษณ์ พระมหาสุริยาภิรม, ปณฺญาวชิโร, เจ้าคณะอำเภอคลองท่อม, เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๘.

^{๕๐} สัมภาษณ์ พระครูสุวิมลธรรมานุกุล, เจ้าคณะอำเภออ่าวลึก, เมื่อวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

ในส่วนนี้ หรือให้เป็นวิชาที่ทางโรงเรียนต่างๆ ต้องศึกษาเรียนรู้และสอบวัดผล โดยคณะสงฆ์เป็นผู้สอบวัดผลหรือหน่วยงานได้จัดตั้ง หลักสูตรต้องเหมือนกัน แบบมาตรฐานทั่วประเทศ

๒. ด้านการจัดการเรียนการสอน

เจ้าคณะจังหวัดควรนิมนต์เจ้าคณะอำเภอรับไปจัดประชุมพระสังฆาธิการในเขตอำเภอ ให้แบ่งงานกันลงไปทำการสอนนักเรียน ตามโรงเรียนต่างๆ แต่ละอำเภอ แล้วเจ้าคณะจังหวัดคอยติดตามผลงานว่าได้สั่งการไปแล้วนั้น ได้ดำเนินการไปถึงไหนแล้ว มีปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง

- ในด้านการจัดการเรียนการสอน พระสังฆาธิการแม้บางรูปไม่จัดสอนธรรมศึกษา เพราะไม่มีความพร้อม แต่สามารถสนับสนุนปัจจัยตั้งกองทุนเพื่อการจัดการเรียนการสอนได้

- ธรรมศึกษาเป็นเป้าหมายหลัก คือ นักเรียนและประชาชนทั่วไป ควรจัดให้มีเรียนโดยระบุเป็นวิชาในโรงเรียนอยู่ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างแท้จริง

- การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามอริยาสัย

การส่งเสริมบทบาทพระสังฆาธิการอย่างน้อยมีพื้นฐาน นธ.เอก

- บทบาทพระสังฆาธิการในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

- ให้มีการอบรมสัมมนาการสอน

- การสอนต้องมีแผนการสอนที่ชัดเจน

๓. ด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่ช่วยทำความเข้าใจให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี แต่เรื่องนี้ต้องนิมนต์พระที่ทำหน้าที่สอนในโรงเรียนมาร่วมกันคิด มาร่วมกันทำ แต่ละบทเรียนควรใช้สื่อประเภทไหนดี แล้วก็มอบหมายให้แต่ละรูปหรือแต่ละกลุ่มไปจัดหา

- พระสังฆาธิการสามารถให้การอุปถัมภ์ สื่อการสอนได้ตามความเหมาะสม

- พระสังฆาธิการ เป็นพระสงฆ์ที่มีความประพฤติดีมีสมณะสาธูป มีศีลปะในการดำรงชีวิตเป็นที่ศรัทธาเลื่อมใสของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ

ด้านสื่อการเรียนการสอนธรรมศึกษาในปัจจุบันมีมากมาย อยู่แล้ว คงขาดแต่การนำไปปฏิบัติ เน้นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้

- สื่อการสอนยึดแนวปฏิบัติของพระสงฆ์

- สื่อการสอนนำมาสอนจากเรื่องจริง สถานที่จริง

- สื่อการสอนแบบรูปภาพ

๔. ด้านการวัดผลประเมินผล

ให้พระสังฆาธิการมาช่วยกันคิดว่า การวัดผลประเมินผล ควรทำอย่างต่อเนื่อง และควรทำหลาย ๆ วิธี เช่น ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดประจำบทเรียน เรียกนักเรียนมาสัมภาษณ์

ให้ทำรายงานให้อ่านพร้อมกันในชั้นเรียน ให้เขียนตามคำให้ทำข้อสอบก่อนสอบจริง สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้นหรือไม่ ควรมีการวัดผลด้านต่างๆ ดังนี้

- ด้านพฤติกรรมของนักเรียน
- ด้านวัดความรู้จากการเรียนการสอน
- ด้านการสัมภาษณ์
- ด้านการใช้ชีวิตประจำวันโดยนำเอาธรรมะมาใช้ในชีวิต ที่ทำให้ชีวิตมีความสุข

มีเหตุผลในการดำรงชีวิตประจำวัน

- ด้านคุณภาพการสอน จากครู นักเรียน ผู้ปกครองในสถานศึกษาเหล่านั้นที่แสดงออกเป็นผล โดยแบบสอบถาม สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

การวัดผลและประเมินผล หากจะได้ผลอย่างแท้จริงต้องหาวิธีที่จะทำอะไรให้มีการเรียนการสอน ยกตัวอย่าง หากโรงเรียนใดมีผลการเรียนการประเมินผลผ่านเกณฑ์ ผู้รับผิดชอบควรได้รับความดีความชอบตามสมควร

- การวัดผลจากการสอบผ่าน
- วัดผลประเมินผลจากพฤติกรรม
- วัดผลประเมินผลจากการร่วมมือของนักเรียน